

Szükségem van rád!

Nyolcvankét éves vagyok, és olyan időkből jövök, amikor az én-t és a boldogságot nemigen méltatták figyelemre. Az emberek élete fáradtságos volt, reggeltől estig dolgoztak, a mindennapi kenyér nem volt magától értetődő. Önmagamról elgondolkodni, megkérdezni, ki vagyok én és mit tegyek, eltöprengeni a saját boldogságomról – ez csak akkor lehetséges, ha az embernek van ideje, és az időt nem csupán a munkaidő teszi ki. A boldogtalanság azt jelentette: az embernek nincs elég enivalója, nem védett a széllel és az időjárással szemben, alá van vetve a természet keménységének, be van zárva ama kor kínzó unalmába, nincs ideje az élet játékos mozzanataira, nincs ideje zenére, versolvasásra és szabad gondolkodásra. Olyan idők voltak ezek, amikor nehéz volt azt mondani: Én.

Olyan korból jövök, amely bizalmatlan volt az én-nel szemben. Gyanús volt, ha valaki önállóan akart gondolkodni, és másoktól függetlenül akart dönteni arról, hogyan cselekszik. A kétely és az önállóság, az önrendelkezés és a függetlenség gyanús volt. Nem az Én iránti aggodalom volt keresett, hanem az én-nélküliség. Ez az áldozat és az odaadás nagybecsülésében fejeződött ki, valamint az engedelmesség jelentős voltában. Nem azért mondom ezeket, hogy erkölcsileg elítéljem ezt a régi kort. Egy-egy kor minden értéke, minden életfelfogása és alapelve annak függvénye, hogyan élnek az emberek; attól, hogy magától értetődő-e a mindennapi kenyér, az időjárás viszonytársaival szembeni védettség, a termés betakarítása. Ahol mindez nincs biztosítva, ott a nyájra jellemző erények jönnek létre, nem pedig olyan magatartások, amelyek támogatják az egyén öntörvényűségét. A „nyájerények” biztosítják a túlélést, de a teljes életet nem.

„Maradj együtt a többiekkel, ne térd el, ne magadra és a saját boldogságodra gondolj, hanem az egészről kiindulva, mindenkit tekintve véve gondolkodj!” Ezek a szegényes, szűkös élet korának parancsai. Ezeknek a parancsoknak megvolt a létjogosultságuk a túlélés ama korában, és nem kárhoztathatók őket mai korom ítéleteivel. De nincsenek olyan parancsok és alapelvek, amelyek kizárólagosan jók és

használhatók; mind képesek pusztá ideológiává fásulni. Az odaadás képes pusztá áldozatkedveléssé és az Én totális kialakításává válni. „Te semmi vagy, a néped a minden”, szöveg a náci mondás, amely nem tűrte az Én semmiféle öntörvényűségét és függetlenségét.

Ma más világokban élünk. A fő különbség világos: nálunk – legalábbis a nyugati világban – magától értetődő a mindennapi kenyér, nincs háború, nem szorongat a természet, mint a régi időkben. Több időnk van, több választási lehetőségünk van, és vágyaink egyik kategóriája lett a személyes boldogság. Több időnk van, legalábbis objektíve; de szubjektíve furcsa módon hajszoltaknak és üldözötteknek érezzük magunkat. Időt birtokolni, ez előfeltétele a boldogságnak. Olvashatunk, utazhatunk, tévézhetünk, kommunikálhatunk egymással. Mindenekelőtt arra van sok időnk, hogy érzékeljük önmagunkat, elgondolkozzunk és megbeszéljük a dolgokat. Ez azonban a boldogságnak és a boldogtalanságnak is lehet előfeltétele. Mikor boldog az ember? Akkor, ha van lehetősége érzékelni önmagát és reflektálni magára, és ha nem *muszáj* tartósan érzékelnie önmagát és reflektálnia magára. Boldog, ha megfeledezhet magáról; tehát ha nincs tartósan önmagához láncolva, ha valami másban mélyedt el, nem pedig önmagában. A boldogságot szemlélteti az unokám, amint elmélyedt egy könyvben, és nem lát, nem hall mást, csak ami a könyvből árad. Boldog az az ember, aki zongorázik, és nem kérdezi, hogy jól játszik-e.

Nyugati világunkban, ahol a külső körülményeket tekintve viszonylag jó dolgunk van, mi valamennyien narcisztikusak vagyunk, akár akarjuk, akár nem. Ezt nem erkölcsi értelemben gondolom, hanem azt akarom mondani vele, hogy mindannyiunknak van időnk, hogy önmagunkat nézői és érzékelői legyünk – ami egyszerre boldogság, és előfeltétele a boldogtalanságnak.

A másik különbség a régi korokhoz képest, amire már utaltam: Sokkal több választási lehetőségünk van az étellel kapcsolatban, mint apáinknak és anyáinknak volt. Megválaszthatjuk a helyet, ahol lakni akarunk, megválaszthatjuk a partnerünket, a vallásunkat, étkezési vagy

utazási szokásainkat. Természetesen nem vagyunk tökéletesen szabadok abban, hogy így járjunk el, de sokkal szabadabbak vagyunk, mint a legtöbb ember, aki valaha is előttünk élt. Választhatunk, miközben elődeinknek nem volt más választásuk, mint elfogadni az adottságokat. Ez boldogságunk fokozását jelenti, amiért nem lehetünk elég hálásak. Ugyanakkor ez oka lehet egy új pszichikai nehézségnek, amely akadályoz a boldogságban: *muszáj* választanunk. Nincs más választásunk, mint választani. A lehetőségek széles skálájától szenvedünk. A boldogság: Minden lehetséges! Az átok: Minden lehetséges.

Két kivezető út van az ilyen bosszantó helyzetekből: Az egyik: egyáltalán nem választunk, és passzív-depressziós restségbe esünk az életet illetően; ki vagyunk szolgáltatva a határozatlanság boldogtalanságának. A másik veszélyes kiút: beleszeretünk a választéknélküliségbe, és fundamentalisták leszünk; a szűk határok kedvéért szeretjük a szűk határokat; a szolgásgot választjuk, hogy megszabaduljunk a szabadságtól; eláruljuk a szabadságot a biztonság egy tál lencséjéért.

A boldogságot és önmagunkat tartósan nem egyedül önmagunkban és nem egyedül a dolgokban találjuk meg. Arról a boldogságról szeretnék beszélni, amit az jelent, hogy szükség van ránk. Amikor boldogok vagyunk, nem érzékeljük önmagunkat, hanem elmerülünk abban az emberben, akit szeretünk, s megfeledezünk magunkról; vagy belemerülünk abba a tárgyba, amelyet teljes mértékben vállalunk, s megfeledezünk magunkról; belemerülünk abba a könyvbe, amelyet olvasunk, és amely elvarázsol minket, vagy abba a zenébe, amelyet kedvelünk, s még azt is elfelejtjük, hogy fejfájásunk van. Ez az önfeledtség nem erkölcsi teljesítmény vagy erény, hanem boldogság. Boldogtalanság ellenben, ha folytonosan jelen vagyunk önmagunk számára, önmagunk elviselhetetlen vendégeiként. Ahogyan létezik olyan önfeledtség, amely nem erény, hanem boldogság, ugyanúgy létezik saját személyünk narcisztikus, önközpontú jelenléte is, amely szintiszta boldogtalanság, és nem erkölcsileg kell megítélni. A magányos emberek gyakran válnak egoistákká, egyszerre

rűen azért, mert nem adatik számukra más téma, mint saját személyük.

Az ember nem önmaga által érti meg önmagát. Az ember nem képes tovább növekedni, ha már nem kell senkinek; ilyenkor önmagára zsugorodik össze. Az ember csak akkor érti meg önmagát, ha szeret, ha harcol valamiért vagy dolgozik valamin. Az ember akkor érti meg önmagát, ha mások igénylik azt, amit adni tud. Csodálatos boldogság a szerelemben vagy a barátságban, ha valaki azt mondja nekünk: Szükségem van rád! Ez az egyik legszébb szerelmi vallomás, ami csak létezhet. A szerelmes nő, a szerelmes férfi védtelenné teszi magát: bevallják, hogy nem akarnak, és nem is tudnak egymás nélkül élni: Szükségem van rád! A legnagyobb bizalom, amellyel a szerelmesek megajándékozhatják egymást, az, ha lemondanak függetlenségükről, arról, hogy elegendő legyenek önmaguknak, és ehelyett a másik szerelmébe menekülnek: Szükségem van rád! Hideg-rideg az élet ott, ahol az emberek azt mondják egymásnak: Többé nincs szükségem rád. A „Szükségem van rád!” mondat falakat dönt le: az ember mezítelenül és védtelenül áll a másik előtt. Annak az erőssége, aki teljesen egyedül

van, halálos erősség. Az uralkodás ereje ez, amely véghezvisz ugyan valamit, de nem szül semmit. Az, hogy szükségem van valakire, s hogy valakinek szüksége van rám, az élet gazdagságát jelenti; fukar élet az, ha senki sem kell nekem, és én sem kellek senkinek.

Az, hogy szükség van rám, nem egyszerűen jó vagy erkölcsös dolog; szívesebben határoznám meg egy esztétikai kategóriával: szép dolog. A mások felé odafordulni képes ember szép ember. A saját rászorultságára igent mondó ember még szebb ember. Van egy olyan szó az Újszövetségben, amelyet nagyon kedvelek: túláradozás. Annak az embernek a szeretetét, nagylelkűségét jelöli, aki nem tartogatja későbbre magát, aki nem fukarkodik önmagával, hanem elpazarolja magát. Értetni ahhoz, hogy elpazaroljuk magunkat – nagyszerű művészet. Az „elpazarolni” a németben az „eltűnni”-vel függ össze (verschwinden – verschwinden), de az ember éppenséggel nem tűnik el, ha elpazarolja magát; ha mégis eltűnik önmaga elpazarlása nyomán, akkor az a pazarlás hamis volt. A nőktől gyakran megkívánták, hogy pazarolják el magukat, s egyúttal tűnjenek el. Azt az erényt, hogy másoknak

hasznára legyünk, mindenekelőtt rájuk rótták ki. Az az erény azonban, amely nem egyformán érvényes mindenki számára, nem erény, hanem bűn. Mindenkinek joga van arra, hogy „kivonja magát a forgalomból”, ha már csak a szolgálatára tartanak igényt, és legfeljebb még árnyékszerű jelenlétére.

Lassan eltávolodtunk a boldogságellenes diktátumoktól. Megtanultuk azt mondani: én, és megtanultunk a saját gondolatainkra, a saját kiteljesedésünkre vágyakozni. Megtanultuk, hogy szándékaink önmagunkra irányuljanak. De aztán megállapítottuk, mennyire kimerítő lehet az önmagunkra irányulás. Megtanultuk, hogy éppolyan veszélyes cél, mint a merő önzetlenség. Újból megtanultunk egy régi igazságot: Aki meg akarja menteni az életét, el fogja veszíteni. Akinek semmi más nem lebeg a szeme előtt, csak önmaga, az elpusztítja önmagát és a körülötte lévő világot is. De milyen szerencse: Már nem riadunk vissza a boldogságtól.

Fulbert Steffensky

Forrás: Publik-Forum Extra, 2016. január

A híd

Két testvér lakott egymás mellett. Nagyon összevesztek. Az egyikük elutazott messzire, és megbízott egy ácsot, hogy amire megjön, építsen nagy kerítést a házaik közé. Nem akarja többé látni a testvérét.

Amikor megjött, megdöbbenve látta, hogy nem kerítés épült, hanem egy híd. A testvére elérkezve nyúlva ment át hozzá, és azt mondta, megértettem a szándékodat. Valóban szeretetben kell élnünk. Az ács pedig azt mondta, mennem kell, mert sok helyen kell még hidakat építenem.

Jézus hidat épített Isten és ember közé. A legmagasabb isteni világba juthatunk, ha akarunk.

Sok szent és rendalapító életét olvastam. Voltak köztük, akik élték a maguk nagyvilági életét, szórakoztak, mulatoztak, bűnben éltek, de amikor rátaláltak a jézusi útrahídra, ez egy másik világba vezette őket.

Falakat építeni könnyebb, de lebontani őket jóval nehezebb.

Két szerzetes lakott remeteként egy barlangban. Az egyikük azt mondta: „Eljutottam az életszentség azon fokára, hogy ha hibázol valamiben, szóvá teszem, és teszek egy kis követ magunk közé.” Rövid időn belül megépült a fal köztük között...

Falak épülnek ember és ember közé a kritizálással, a harag által, a megvetés eredményeként, a sértődések következményeként a gyűlölködők között.

Hidakat építeni nehéz feladat. Tartósnak, teherbíróknak kell lenniük. – Kispap korunkban, a győri szeminárium ablakából néztük, ahogy a Mosoni-Dunára hidat építettek. A két partról indultak, és csúszózsálas módszerrel dolgoztak. Találgattuk, jól érnek-e össze az ívek. Jó volt a számítás és a munka. Pontosan értek össze a híd elemei.

Ember és ember közti kapcsolat jelképe is a híd. Sok erőfeszítést igényel, amíg az emberekben kiépül a barátság, az elfogadás, a szeretet, a szerelem.

A hidak mindig létfontosságúak voltak. A háborúkban stratégiai fontosságuk miatt tartották őket számon. Védték, vagy felrobbantották őket. – Mi lenne Budapesttel hidak nélkül? Ha nem lenne híd a Tiszán, a Rábán, a Rábcán? A hidak nem elválasztanak, hanem összekötnek. Ez a leglényegesebb tulajdonságuk.

Kapcsolatot kell építeni Istenhez és embertársainkhoz. A Földön a leggyümölcsözőbb a jó Isten- és emberkapcsolat.

Életünk meghatározó feladata: nem falakat, hanem hidakat kell építeni. Hangot kell találnunk minden jószándékú, jóakarató emberrel.

Vincze József